

କୂମାର-ନୀତିଶତକ

(ପ୍ରକାଶକ, ଦ୍ଵାରା ସଂପାଦିତ)

କୁମାର ନୀତିଶାତକ

ଲେଖକା—ରାଜମଣି ମିଶ୍ର

(ସଂପାଦକା—ଧରାକୋଟ ନାରାୟଣପୁର
ପ୍ରଗତି ମହିଳା ସମିତି)

PERSONAL LIBRARY

Sl. No. ୪୩

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ—୧୯୭୪

ପ୍ରକାଶକ
ପ୍ରସାଦ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ
ବ୍ରହ୍ମପୁର (ଗଞ୍ଜାମ).

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୦-୩୭ ପଇସା ମାତ୍ର

ଶୁଭେସ୍ତର

—୦—

ମାଇଁ !

ମୁଁ ମୋର ବୋଉକୁ ଯେତେ ଭକ୍ତିରେ କାଠାରୁ
ବେଶୀ ଭକ୍ତିରେ ତୁମକୁ । ତୁମର ଦୟା, ବ୍ୟବହାର ଓ
ସ୍ନେହ ଏ ଜୀବନରେ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁମ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ
ସ୍ତେଲର ଗଲ; ମୁଁ ଗାଁ ଛାଡ଼ି କୁଶଭିମରେ ଜଗି ରହିଲି
ଫର୍ଦ୍ଦ ଦୁଇମାସ ଚଳିବଳ ତୁମର ଦେହ ଭଲଥିବା ବେଳ
ପାଇବି ବୋଲି ।

ମାଇଁ, ତୁମର ଆଶିର୍ବାଦ ଓ ତୁମର ସମ୍ମୁଖି ହିଁ ମୋର
କାମ୍ୟ । ଆଜି ମୋର ଆନ୍ତରାଳ ଭକ୍ତିର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ
କୁମାର-ନୀତିଶାସକ ତୁମର ଚରଣରେ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ।

ତୁମର
ଅଭିନୀତ ହିଅ
ରାଜ

କମାର ନୀତିଶିଳ୍ପ

୦

ଅବ୍ଜ କୁମାର, ଶଙ୍ଖର ପଦ୍ମାହୁଡ଼େଦଶ୍ୱର
ସୁଗୁଣ ଦର୍ଶନେ ଯାଚ ଦେଇଥାନ୍ତି, ବର ।
ପବନ ! ପବନ ଭାବେ ନମି ସେ ପୟରେ
କର୍ତ୍ତୃଶାଳୀ ହୁଅ ଭବେ ସୁଗୁଣ ସଂଭାରେ । ୧।

କହିବି ଯେ ନୀତି ବାବୁ ପାଳିଲେ ଆଦରେ,
ଭଲରେ ହୋଇବୁ ଗଣା ଜାଣିଥା ଲୋକରେ ।
ଲଭିବୁ ଆରୋଗ୍ୟ, ଯଶ, ଧନ, ମାନ, ଜ୍ଞାନ
ମନରଖ, ବିଭୂପଦେ ସଦା ଦେବୁ ଧ୍ୟାନ । ୨।

ଜନ୍ମଦେଲେ ମାତା, ପିତା ପାଳିଲେ ଆଦରେ
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେବତା ସମ ମଣ ସେ ଦୁଇରେ ।
ସଂଜାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତାଙ୍କପ୍ରତି ଗୁରୁତର
ପାଳିବୁ ତା ପବନରେ ! ଚିତ୍ତେ ଦୃଢ଼ ଧର । ୩।

ପ୍ରଶମିଲେ ମାତା ପିତା ଚରଣେ ଆଦରେ,
ଅଣିଷେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତୁ ଲୋକରେ ।
ଜନନୀ ଜନକ ସେବା କରେ ଯେ କୁମର,
ବଡ଼ ହେଲେ ଦେଖେ ତାର ବଡ଼ ଆଦର । ୪।

ଅଟନ୍ତି ବାବୁ ଜନକ ସ୍ୱର୍ଗ, ଧର୍ମ ତପ,
 ସୁସୁନ୍ନ ଯେ ପଡ଼ୁ ତୁଳ୍ସୀ ତାର ସଂକଳ୍ପ ।
 ନାହାନ୍ତି ତୋ ପିତା ବୋଲି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ନଧର
 ମାତ୍ର ସେ ସୁନ୍ଦର ତୋ ହୃଦେ ହେଉଛି ଅମର । ୫ ।

ପିତାଙ୍କ ହୃଦ ସଂତାନ ମଙ୍ଗଳର ଘର,
 ପିତୃ ବାକ୍ୟ ନ ଲଂଘେ ଯେ ଉତ୍ତମ କୁମର ।
 ଯଦି ପିତା କରେ ପୁଣି ଅଶୁଭ କାମନା,
 ଜାଣିରଖ ବାବୁ ! ତାହା ବିଧି ବିତନ୍ତୁଣୀ । ୬ ।

ଦୁଷ୍ଟ ବୋଲି ଲେକେ ଖାତ ହୋଇଲେ କୁମର,
 ଅପନିନ୍ଦା ଶୁଣିଥାନ୍ତି ଜନନୀ ପିଅର ।
 ଯେଉଁ ପୁଅ ଦେନି ଘର ନିନ୍ଦା ଉପୁଜଇ,
 ଜାଣିଥା ପବନ ! ତାରେ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ୭ ।

ନଚିବେତା କଥା ଏବେ ଦୋଷୁଣ ପୁରଣ
 ପିତା ବାକ୍ୟେ ଅକାତରେ ଦେଇଥିଲୁ ପ୍ରାଣ ।
 ଉତ୍ତରାୟନ ଲାଗି ପିତୃଭକ୍ତି ଦେଖି,
 ଫେରନ୍ତୁ ଦେଲୁ ତା ଜୀବ ନ ପାରିଲୁ ରଖି । ୮ ।

କୋଟିଏ ନକ୍ଷତ୍ରେ ନାଶ ନହୁଏ ଅନ୍ଧାର,
 ନାଶପାଏ ତମ ଉଦେ ଶେଲେ କଳାକର ।

ସହସ୍ର ଡରୁଆ ସୁତେ କିବା ପ୍ରୟୋଜନ,
ଦୀର ପୁଣି ଜନମର ଜୀବ ଅଟେ ଧନ୍ୟ । ୧୮

ହୁକ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱର ସଙ୍ଗେ ଗୁରୁ ସମ,
ପବନ ! ଏ ଅଟେ ଦେବ ବିହତ ବଚନ ।

ଗୁରୁ ଭକ୍ତି ପଳେ ତୁରେ ବଳି ହୁଅ ଭବେ,
ଦାତା ଉଠୁ ତୋ ଜନନୀ ହୃଦୟ ଗୌରବେ । ୧୯

ଶୁଣିଛୁତ ଉଦାଳକ ଗୁରୁ ଯେବା ପଳେ,
ସେ କାଳ ରକ୍ଷିବୁ ବଳିଥିଲେ ବିଦ୍ୟାବଳେ ।
ଗୁରୁକପା ପଳେ ବାବୁ ବିଦ୍ୟାଳରେ କର,
ଏ କଥାରେ ତିଳେ ମନେ ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ର ନଧର । ୨୦

ପଢ଼ାବେଳେ ଛାତ୍ରଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଘର
ମଣିବୁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ବାବୁ ଯେସନେ ପିଅର ।
ଯା କହିବେ ତା କରବୁ ନ କରବୁ ଅନ,
ତା ପଳେ ଲଭିବୁ ବାବୁ ଜୀବନେ ସମ୍ମାନ । ୨୧

ନିଜର ଅପମାନକୁ ମୃତ୍ୟୁବୋଲି କହ,
ଯେ ହତ କହିବ ବାବୁ ଗୁରୁ ଅଟେ ସେହି ।
ଗୁରୁ ଉପଦେଶ ସହ ବେଦର ଶାସନା,
ପାଳିଲେ ନିଜନ ହୁଏ ମରଣ ଯାତନା । ୨୨

ଯାହାଙ୍କ ସର୍ଜନା ଏହି ବିଶ୍ୱ ଚରଣର,
 ଅଟେ ଯାହାଙ୍କ ଆକର ଅଗମ୍ୟ ମନର
 ରବି, ଶଶି ତାର ଆମ ଯାହାଙ୍କ ବିଧାନ,
 ମନେ ରଖି ଦେବୁ ଶୁଦ୍ଧ ସେ ପାଦରେ ଧ୍ୟାନ ।୧୪।

ଆଲସ୍ୟ ଅଟଇ ବାବୁ ମନୁଷ୍ୟର ଅର,
 ବିନାଶେ କରମ ସଦା ଆଆ ହେତୁ କରି ।
 ଆଲସ୍ୟ ପାଶେ ନ ଥାସେ କାର୍ଯ୍ୟେଥିଲେ ମନ,
 ସଦା କାର୍ଯ୍ୟେ ରତ ହୁଅ, ଏ ଶିଷ୍ଟ ବଚନ ।୧୫।

ଅରୁଣ ଉଦୟ ଆମ୍ଭୁଁ ତେଜକୁ ଶାୟନ,
 ପବନ ! ପବନ ମନେ ବିଭୁ କରି ଧ୍ୟାନ
 ପୋଇବୁ ନିର୍ମଳ ଜଳେ ଭଲେ ମୁଖ ଦନ୍ତ—
 ମନେରଖି ନିୟମିତେ, ଏ ଶୁଦ୍ଧିତ ମତ ।୧୬।

ଆହାର କରିବୁ ବାବୁ ଯାହା ଥିବ ଘରେ,
 ସୁସ୍ଥିର ମନେ ପଢ଼ିବୁ ବସି ଏକାନ୍ତରେ
 ଏ ବସ୍ତ୍ରସେ ଭଲ ଶୟାନ ପାଇବୁ ଯେବେ,
 ମନେରଖ ତୋ ଜୀବନ ଅକାରଣ ଭବେ ।୧୭।

ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱୀନ ନର ହୁଏ ପଶୁ ମଧ୍ୟେ ଗଣା.
 କିସ୍ୱାଦ ତହିଁରୁ ଯେବେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅଲଗା

କଲେଡ଼ା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଧନ, ବସନ ଭୂଷଣ,
ବିଦ୍ୟା ନ ଥିଲ ବାବୁରେ ସବୁ ଅକାରଣ ।୧୮।

ଶିଶୁର ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ ଘରେ,
ନିର୍ଭର କରେ ଚରଣ ମାତା ବ୍ୟବହାରେ,
ଯେ ଘର ଘରଣୀ ବାବୁ ନୁହଇ ଚେତାଳ
ସେ ଘର ପିଲାଏ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି ବଥା ଆଳ ।୧୯।

ସବୁ ସିନା ସରିଯାଏ ବିଦ୍ୟା ନସରଇ
ବିତରଣ କରୁଥିଲେ ଅଧିକେ ବଡ଼ଇ ।
ବିଦ୍ୟାଧନ ଅରଜନେ ନ ହେବୁ ବିମୁଗ୍ଧ,
ନିହତ ବାବୁରେ ତହିଁ ଜୀବନର ସୁଖ ।୨୦।

କହେବ ନ ପଡ଼ି କେତେ ଗ୍ରନ୍ଥୁଥିଲେ ଘରେ,
ପରହାତେ ଥିବା ଧନ ନ ଆସେ କାମରେ ।
ଏ ଦୁଇ ଉପରେ କେବେ ନ କର ନିର୍ଭର,
ଅଟଇ ଏ ଉପଦେଶ ବିଜ୍ଞ ରକ୍ଷିଙ୍କର ।୨୧।

ପଢ଼ିବୁ, ଲେଖିବା ବେଳେ ଖେଳବେଳେ ଖେଳ,
ଶିକ୍ଷାଦେବୁ ଶିଶୁଗଣେ ଯେବେ ହେବ ବେଳ ।
ଉନ୍ନତ ଦ୍ରୁଅଇ ଦେଶ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରସାରଣେ
ନପୁ ନ କର ସମୟ ବାବୁ ଅକାରଣେ ।୨୨।

ବହୁ ଭାବି ଚିନ୍ତା ବାବୁ କହୁଥିବୁ କଥା,
ଯା କହୁବୁ କରୁବୁ ତା ସତନେ ସବିଆ ।
ନ ଥାଏ ଶୁଙ୍ଖଳା ଯାର କରମେ ବଚନେ,
ଅନ୍ଧଶ୍ରୀ ବୋଲି ତାକୁ କହିଥାନ୍ତି ଜନେ । ୧୩

ବ୍ୟାୟାମ ଅଟଇ ବାବୁ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବ୍ୟାୟାମ,
ଅଟେ ପୁଣି ତାହା ଚିତ୍ତ ସଂନ୍ତୁଷ୍ଟି କାରକ ।
ନିୟମିତେ ବାବୁ ଯିଏ କରୁଛି ବ୍ୟାୟାମ
ସେଗୀ ତାଲିକାରୁ ତାର କଟିଯାଏ ନାମ । ୧୪

ଯଦିଫଳୁ ନୃପତି ବାବୁ ରଖିବୁ ନିର୍ମଳ,
ଜାଣିଥା ଏ ନୀତି ଅଟେ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ସଂବଳ ।
ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟହୀନ ଯିଏ ତା'ର ଜୀବନ ଅସାର,
ନ ପାରେ ସେ କରି କିଛି କାର ଉପକାର । ୧୫

କଦାପି ନହୁଅ ମନ୍ତ୍ର ପୂରଣ ରୋଧକ,
ଆଚରଣକୁ ଯଥାକାଳେ ଦୃଷ୍ଟି ମନେ ରଖ ।
ଅନ୍ୟଥା ଭୋଗବୁ ଭୋଗ ବଢ଼ିବ କଷଣ,
ଚିର ସେଗୀ ଯିଏ ତାର ଜନ୍ମ ଅକାରଣ । ୧୬

ସକାଳେ ଫରାରେ ସ୍ନାନ କଲେ ଦୁଇଥର,
ନିର୍ମଳ ହୁଅଇ ଧନ ! ବାହାର ଭିତର ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୁଅଇ ଚିତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟେକଳେ ମନ,
ପାଳିବୁ ଯତନେ ବାବୁ ଏ ହୃଦ ବଚନ ।୨୭।

ମଉନେ ବସି ବାବୁରେ କରିବୁ ଆହାର,
ଖାଦ୍ୟ ମଝିରେ ନକର ଜଳ ବ୍ୟବହାର ।
ଭୋଜନ ଶେଷେ ଯଥେଷ୍ଟ ପାଣି ପିଅ ଛାଣି,
ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହେବ ବୃଥେ କହିଛନ୍ତି ଜାଣି ।୨୮।

ପରୁ ସତା ବାସି ଖାଦ୍ୟ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ନାଶକର,
ସଦ୍ୟରକ୍ଷା ଖାଦ୍ୟ ବାବୁ ଅଟେ ରୁଚିକର ।
ଭୋଜନେ କଦଳୀପତ୍ର ଅଟେ ପ୍ରଣ ସିଦ୍ଧି,
ମିଳେ ଯଦି ବ୍ୟବହାରେ ଆଣିବା ଉଚିତ ।୨୯।

ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଅନୁକୂଳ ଶସ୍ୟ ହେଲେ ପୁରୁଷନ
ରୁଚିକର ଯେଣୁ ତାହା ନିଜାତ ନିନ୍ଦନ ।
ଛ ମାସ ନିମନ୍ତେ ଶସ୍ୟ ପାଇତିବୁ ଘରେ,
ଅଧିକ ଥିଲେ ବିକ୍ରୟ କରି ଦେବୁ ପରେ ।୩୦।

ମଶା ମାଛିଏ ଅଟନ୍ତି ସବୁ ରୋଗ ଘର,
ମଶାବାରଣ ଶୟନେ କର ବ୍ୟବହାର ।
ନଳା, ପାଇଖାନା ସଫା ରହୁଥିବ ଯେବେ,
ନ ବସିବେ ମାଛି ରୋଗ ନ ଆସିବ କେବେ ।୩୧।

ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ ପାନ ମୁଖ ଶୁଦ୍ଧି ପାଇଁ,
ମାତ୍ର ତହିଁ ଧୂଆଁ ପତ୍ର ଯୋଡ଼ା ହେବ ନାହିଁ ।
ବିଷ ଅଛି ଧୂଆଁ ପତ୍ରେ ରଖିବୁ ମନରେ,
ଅଜାଣତେ ଶକ୍ତି କ୍ଷୟ କରେ ତା ହିମରେ । ୩୨।

ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖରେ କେବେ ନକର ଆହାର,
ଶୟନ କାଳେ ଉତ୍ତରେ ନ ରଖିବୁ ଶିର
ପୂର୍ବମୁଖ ହୋଇ ଦାନ୍ତ ନଘଷିବୁ କେବେ,
ଗୁରୁତର ନୁହେଁ, ଭଲ ପାଳିପାରୁ ଯେବେ । ୩୩।

ପୋଷାକ ନିମନ୍ତେ କେବେ ନ କରିବୁ ଅଳି,
ଯା ପାଇବୁ ମଣିବୁରେ ତାହା ତୋହୁ ଭଳି ।
ବେଶ ଭଲ ହେଲେ ପିଲି ନପାଏ ଆଦର,
ଆଦର ସବଦା ସବୁ ସ୍ଥାନେ ସୁ ଗୁଣର । ୩୪।

ସତ ଠାରୁ ବଡ଼ ହୋଇ ନାହିଁ ଆଉ କିଛି,
ମିଥ୍ୟା ବାଦୀକୁ ସରବେ କରନ୍ତୁ ତେ ଛିଛି ।
ସତ୍ୟ ଆଦରଲେ ମିଳେ ବିପଦର ପାର,
ମନେ ରଖ ମିତ୍ରରେ! ସତ୍ୟ ଏକା ସାର । ୩୫।

ସତ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗଲେ ବନ,
ନିର୍ଭୟେ ଦେଲା ଜୀବନ କର୍ତ୍ତୁର ନନ୍ଦନ ।

ସତ୍ୟେ ରବି ଶଶିବାବୁ ହୋନ୍ତି ଆଜିଯାକ,
ସତ୍ୟେ ଚଉକର୍ଣ ଲଭି, ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ । ୩୬

ସତ୍ୟେ ଆଶ୍ରାକର ଗାନ୍ଧି ଜଗତେ ଅମର
ବୁଝିବୁ ଏଥୁରୁ ବାବୁ ମହିମା ସତ୍ୟର ।
ତଳେ ତୁ ସତ୍ୟ ମଥୁରା ବୋହୁଲେ ନିତ୍ୟକ,
ସବୁବେଳେ ନିମନ୍ତରୁ ତାରିବେ ଅବ୍ୟକ । ୩୭

ହୁ ସା ଦେଖ ଅସେ ସଦୃଶକ ଗଲେ ନାଶ,
ଗୁଣିଗଣ ସହବାସେ ସତ୍ୟର ପ୍ରବାଣ ।
ଲେପ ହୋଇଥାଏ ହଂସା ତାକୁ ସତ୍ୟ ବଳେ,
ସତ୍ୟର ମହିମା ଯମୁ ନୁହେଁ କାଳେ କାଳେ । ୩୮

ନ୍ୟାୟରେ କହୁବ ସତ ଏ ଶିଶୁ ବଚନ,
ସତ୍ୟ କହବାକୁ କେବେ ନଡ଼ର ନନ୍ଦନ ।
ପକ୍ଷପାତ ଯେଉଁ ଲୋକ ନ୍ୟାୟାନ୍ୟାୟ ବରେ,
ଅବଶ୍ୟ ତାହାର ନିନ୍ଦା ହୁଅଇ ଲୋକରେ । ୩୯

ଧରମରେ ସାର ବାବୁ ପର ଉପକାର,
ଧନ୍ୟ ସେହି, ପରପାଇଁ କାନ୍ଦେ ଯା ଅନ୍ତର ।
ପର ପାଇଁ ବାବୁ ଯାର ନ କାନ୍ଦେ ପରାଣି,
ଜପ, ତପ, ଦାନ, ଧ୍ୟାନ ତାର ଅକାରଣ । ୪୦

ଟେକାଏ ପିଞ୍ଜିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ବାଜିବ ପଥର,
 ମନେ ରଖ ବାବୁ ଏହି ମାତ୍ର ଜଗତର ।
 କାୟ ମନ ବଚନରେ ପର ଅପକାର,
 ନ କଲେ ନଥିବ କେବେ ଭୟ ଅପଦର । ୪୧।

ପର ନିନ୍ଦା ନ କରିବୁ ନ ଦେଖିବୁ ଦୋଷ,
 ଗୁଣଥିଲେ କର ଶିକ୍ଷା ବଢ଼ିବ ମୌରୁଷ ।
 ଯେହୁ ସବୁବେଳେ ପର ଛିଦ୍ର ବସେ ବାଡ଼ି,
 ଜାଣିଥା ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେ ଅଟେ ଅଗାଡ଼ି । ୪୨।

ଗୃହସ୍ଥ ଆଶ୍ରମ ଗୁରୁ ଆଶ୍ରମରେ ସାର,
 ଲଭେ ଦେଶ ଦଶ ଏଥୁ ବହୁ ଉପକାର ।
 ବିଶେଷ ଅସକ୍ତି କିନ୍ତୁ ନ ରଖିବ ତହିଁ,
 ଜାଣିଥା ତା' ପଳେ ପରେ ନିନ୍ଦା ଉପୁଜଇ । ୪୩।

ମନେ ନପକାଅ କେବେ କାର ଅପକାର,
 ପାଶୋର ନ ଦେବୁ କିନ୍ତୁ ପର ଉପକାର ।
 ବଡ଼ ଲୋକ ହେବୁ ସବୁ ସମ ମଣୁ ଯେତେବା
 ଲଭିବୁ ସୁଖ୍ୟାତି ନିନ୍ଦା କେହି ନ କରିବେ । ୪୪।

ଜନନୀ ଜନମ ଭୁଲୁଁ ଭଲେ ରଖ ମନେ,
 ବିଶ୍ୱାସ ନ ଯିବୁ କେବେ ଦେଶଦ୍ରାହୀ ଜନେ ।

ଦେଶ ହୃତେ ନିନିଯୋଗ ହୁଏ ଧନ ଯାଉ,
ଧନ୍ୟ ସେ, ଧନ୍ୟ ଏ ଭବେ ଜନମ ତାହାର । ୪୫ ।

ଦେଶ ଶତ୍ରୁକୁ ମଣିବୁ ନିଜ ଅରି ସମ,
ନ ମାଡ଼ିବୁ ପାଖ ତାର କର ଦୃଢ଼ପଣ ।
ଦେଶ ଉନ୍ମା ପାଇଁ ବାବୁ ଲେଡ଼ା ହେବ ଯେବେ,
ଧନ ଜନ ଦାନେ ଲେଉଟି ନ କରିବୁ କେବେ । ୪୬ ।

ଘରେ ସୁନା ପାଇନିଲେ କାର୍ଯ୍ୟ କାନ୍ଧି ନାହିଁ,
ସୁନା ଦରଶନେ କ୍ଷୟ ନୟାଏ ପଳାଇ ।
ବିଚାରକୁ ବାବୁ ତାହା ସଂକଟର ଘର,
ଖଟାଅ ଲହୁଁରେ, ଯହିଁ କଲ୍ୟାଣ ଦେଶର । ୪୭ ।

ସମୃଦ୍ଧ ହୁଅଇ ଦେଶ ପରିଶ୍ରମ କଲେ,
ପରିଶ୍ରମ ବଶୁ ଧରି ଉରେ ଶସ୍ୟ ଫଳେ ।
ଅଧିକ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଲେ ସଂଭବ,
ଜଗତେ ବଢ଼ିବ ତୋର ଦେଶ ଗଉରବ । ୪୮ ।

ପବନ ଭରତ ବର୍ଷ ତୋ ଜନମ ଭୁଇଁ,
ତୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରକ୍ଷାକର ବାବୁ ତାହା ପାଇଁ ।
ମା ଗୌରବ ରକ୍ଷାଲାଗି ଶିର ଗଲେ ଯାଉ,
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଜନ୍ମଭୂମି ଟେକି ରହିଥାଉ । ୪୯ ।

ପୋତ ନରଖିରୁ ଟଙ୍କା ସୁନାରେ କୁମର,
 ସଞ୍ଜେ ନିମନ୍ତେ ନିରାପଦ ଗନ୍ତାଘର (ବ୍ୟାଙ୍କ) ।
 ପୋତା ଧନ ମଝୁ ପରେ ମାଟିରେ ରହଇ,
 କାହାର ଲେଡ଼ାରେ ବାବୁ କେବେ ନ ଆସଇ ।୫୦।

ସରବେ ଅଟନ୍ତି ଏକ ଈଶ୍ଵର ସନ୍ତାନ,
 ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବାବୁ ନାହିଁ ବଡ଼ ସାନ ।
 ମାନବ ସମାଜ ଦେଖେ ଯେହୁ ଭେଦ ଭାବେ,
 ବିଭୁ ଅଭିଶାପ ଲାଭ ପଡ଼େ ସେ ଅସୁବେ ।୫୧।

କରକ, କରଜ ଥିବ ଚନ୍ଦ୍ରା ଦେଶ ହୃଦ,
 ପଢ଼ିବ, ପଢ଼ାଉଥିବ ହେଉ ସେ କିଛି ।
 ଉପାର୍ଜନ, ସ୍ଵଳ୍ପ ଅଂଶ ଦେଶପାଲି ଦାନ,
 ଷଟକର୍ମ ରୂପେ ବେଦେ ହୋଇଛି ବର୍ଣ୍ଣନ ।୫୨।

ଶାସକ ପଣରେ ବାବୁ ଲେଡ଼ା ହେବୁ ଯେବେ,
 ନ ମାତ୍ରକୁ ପ୍ରୀୟା ପ୍ରୀତି ତୋଷଣରେ କେବେ ।
 ଲୋକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଯାହା କରିବୁ ବିଚ୍ଛରି,
 ଅନ୍ୟଥା କହିବେ ଲୋକେ ତୋତେ ଦୁରାଚାରୀ ।୫୩।

ଅଛନ୍ତି ଜଗତେ ବାକ୍ୟ-ବୀର କର୍ମ-ବୀର,
 ରହିଛି ସଦା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲୋକେ ଦ୍ଵିତୀୟର ।

କହ କିବା ଲାଭ ପଦ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ମନ,
କହ ନ କଲେ କି କେବେ ମିଳିବ ସନ୍ମାନ ? ।୫୪।

ଅନ୍ୟ ମନେ କଷ୍ଟ ଦେଇ ନ ଆଣିବୁ ଧନ,
ନୁହେ ତୋର ଯାହା ତହିଁ କିବା ପ୍ରତିଯୁକ୍ତନ ।
ସେପରି ଧନରେ କେବେ ନୁହେ ଉପକାର,
ଜାଣିଥା ବାବୁରେ ପରେ ନିନ୍ଦା ହୁଏ ସାର ।୫୫।

ନ ପାଆନ୍ତି କଷ୍ଟ ବାବୁ କେହ ତୋ କରମେ,
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କର ସରନେ ସୁମେଷ୍ଟ ବଚନେ ।
ନ ବସିବୁ ଋଷି କେବେ କର ଅଭିମାନ,
ମାନବୁ ସର୍ବଦା ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଚରଣ ।୫୬।

ଯଦି କଲେ ରହି ମିଳେ ଶୁଣିଛୁ ଏ କଥା,
ଦେଶ ଦଶ ହତେ କର ପ୍ରସନ୍ନ ସର୍ବଥା ।
ଲଭିବୁ ଆମ୍ଭ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧି ହେବ ସ୍ଥୁର,
ଇହପରେ କୀର୍ତ୍ତି ତୋର ହୋଇବ ସୁଚର ।୫୭।

ଜନମ ଲଭଇ ନର ମୃତ୍ୟୁ ସଙ୍ଗେ ଧର,
ରହୁଛି ମରଣ ଛାଇ ସମ ଅନୁସର ।
ଶାନ୍ତି ନେବ କେବେ କାରେ ନୁହଇ ଗୋଚର,
ଦୀପସୂତ୍ରୀ ନ ହୁଅଇ ତେଣୁ ବିଜ୍ଞାନର ।୫୮।

ଲଇ ଲଗ୍ନି ସମ ମଣି ଅନ୍ୟ ଶିଶୁଗଣେ,
 ବିମୁଖ ନ ହେଲ ବାବୁ ତୋ ଉପରେ ଜଣେ ।
 ପାଦା ହେବୁ ଯେବେ ତାଙ୍କ ବିପଦେ ଆସଦେ,
 ଶୋକେ ନିନ୍ଦା କରି କିଏ ନ କହିବେ ପଦେ । ୫୯

ବନ୍ଧ୍ୟା, ବସୁ, ବାନ, ବସୁ, ବିଭବ ଏ ପାଞ୍ଚ,
 ସମାନ ଥିଲେ ସମ୍ମାନେ ନ ଆସିବ ଆଞ୍ଚ ।
 ଲଭିବୁ ଗୌରବ ଧନ ହେବୁ ଯଶ ଧନେ,
 ଖୋଜିଲେ ପାଇବୁ ନାହିଁ ତୋ ନିନ୍ଦାକ ଜଣେ । ୬୦

ଫୁଲ ଫୁଟି ଝୁ ଡ ବାସେ ମନ୍ଦହୁଏ ମୋହି,
 ଶିମ୍ବଲୀ ପାଦପେ କେବେ ନ ପରୁରେ ବେହି ।
 ମନେରଖ ସବୁଠାରେ ନିନ୍ଦା ଅଗୁଣର,
 ସବୁ ଦେଶେ, ସବୁ କାଳେ ଗୁଣର ଆଦର । ୬୧

ନ କହିବୁ ଉଚ୍ଚେ ନ କହିବୁ ଅଳ୍ପହାସ,
 ନ ଚିଲେ କଦାପି ବାବୁ ତହିଁରୁ ପୌରୁଷ ।
 ମନେରଖ ଗୁରୁଜନେ ନ କରବୁ ଅଟ୍ଟା,
 ପାଦରେ ଗଣା ତା ତହିଁ ଅଥା ହଟହଟା । ୬୨

ଅବରଣେ ମଧ୍ୟ ପାଶ ନ ହେବୁ କୁମର,
 ସେଥିରୁ ନିନ୍ଦା କେବଳ ହୋଇଥାଏ ସାର ।

ଅଯାଚିତେ ମତାମତ ଦିଏ ଯେଉଁ ନର,
ଅବିବେକୀ ବୋଲି ତାକୁ କହଇ ସଂସାର । ୭୩

କିଏ ଶନ୍ନ କିଏ ମିଶ୍ର ନ ଯାଏରେ ଜଣା,
ଜାଣିବୁ ଅରେ ତୁ କଲେ ଭଲେ ବିଚାରଣା ।
ମିଳେ ବିପଦେ ଉତ୍ତମ ମିଶ୍ର ପରିଚୟ,
ପ୍ରାଣ ନିମିତ୍ତେ ହୋଇଥାଏ ସେ ସହାୟ । ୭୪

ସେମାନ ସଙ୍ଗୀକୁ ବାବୁ ପାଶୁ ନ ଛାଡ଼ିବୁ,
ଛାଡ଼ିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଧର୍ମେ ଦୋରେହା ହୋଇବୁ ।
ସୁଧୁଗୋ ଉତ୍ତମ ସଙ୍ଗୀ ହୋଇଥାଏ ଲଭି,
ତା ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ତୋର ନ ହେଉ ଅଭବ । ୭୫

ଗୋପନ କଥାରେ ରତ ଥିଲେ ଦୁଇଜଣ,
ନ ଯିବୁ ସେଠାକୁ ମନେ ରଖିବୁ ନନ୍ଦନ ।
ଗଲେ ମାନହାନୀ ହେବ ଏକଥା ନିଶ୍ଚୟ,
ଶେଷେ ଉପୁଜଇ ତହୁଁ ଭୀଷଣ କଳହ । ୭୬

ସଭିକୁ ଚୋଷିବୁ ବାବୁ ନିନୟି ବଚନେ,
ନ ଧର କଦାପି ହୋଇ ସୁଦୟେ ସନ୍ଦେହ ।
ଧର୍ମ ଧ୍ୟାନ କରେ ହୋଧ, ଦୃଢ଼ ହୃଦେ ଧର,
ସବଦା ଅଟଇ ତାହା କଳହର ଧର । ୭୭

ତୋ ପ୍ରଣୟା ବାଡ଼େ ଯଦି କେନ୍ଦ୍ର ଅଯାଚିତେ,
 ଜାଣିବୁ ତା ଆଗମନ ଠଳିବାକୁ ତୋତେ ।
 ମଧୁର ହେଲେ ହେଁ କଥା ନ ଶୁଣିବୁ ତାର,
 ସେପରି ଲେକକୁ ଦୂରୁଁ କରିବୁ ଜୁହାର । ୭୮

ନ କହୁରୁ କେବେ ବାବୁ ଲଗା ଯୋଟା କଥା,
 ଘରେ, ପୁରେ ଜଳ ତହୁଁ ଉପୁଜେ ସବୁଥା ।
 ବିବେକା ଯେ ତା ଦରନ ଅଟଇ ସଂଯତ,
 ମରଣ ! ପାଳିବୁ ମନେ ରଖି ଏଇଦ୍ରୁତ । ୭୯

କଦାପି ଅତିଥି ଯେବେ ମୁଁବେଶିବେ ଘରେ,
 ପିତା ପାଣି ଆଣିଦେବୁ ତାହାକୁ ଆଦରେ ।
 ନିନିଦ୍ରା ନମିବୁ କହୁ କୋମଳ ଚେନ,
 ମନେଇଶ ବାବୁ ଏହା ଗୁହ୍ୟସ୍ଥ ବିଧାନ । ୮୦

କୁହୁଁ ବେଙ୍ଗ ସମ ବାବୁ ନ ବସିବୁ ଘରେ,
 ପରିନକ୍ତ ହୁଏ ବୁଦ୍ଧି ଦେଶ ଗ୍ରହଣିତେ ।
 ବଡ଼ଇ ସାହସ, ଦୂର ହୋଇଯାଏ ଭୟ,
 ମନେଇଶ ବାବୁ ଏହା ଅଟଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୮୧

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି ଉଇ ରବେ ତାର ଘର,
 ଅସଂଖ୍ୟ ଜଳ ବିନ୍ଦୁର ଘର ଏ ସାଗର ।

ଅଳମ ହେଲେ ହେଁ କିଛି କରିବୁ ସଞ୍ଜୁ,
 ବୁଢ଼ାକାଳେ କାର୍ଯ୍ୟ ବାବୁ ଆସିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୨।
 ସତସଙ୍ଗ କାଳ କାଳେ ହୁଏ ପ୍ରଶଂସିତ ।
 ମନେ ରଖିବୁ କୁସଙ୍ଗ ନୁହେଁ କେବେ ହିତ ।
 ଦୁଷ୍ଟ ପିଲା ସଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗ ନହେବୁ କୁମର,
 ସବୁକେଲେ ବାବୁ ଡାହାଣ ଚପଦର ଘର । ୧୩।
 ଯଦି କଲେ ରହୁ ମିଳେ ଯାହାଗଲେ ଯାଉ,
 ଚରିଣ ହଜିଲେ ଥରେ ନ ମିଳଇ ଆଉ ।
 ଲଭଇ ଚରିଣବନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଲିଙ୍ଗନ,
 ମନେ ରଖି ଥୁବୁ ଏହା ପଣ୍ଡିତ ବଚନ । ୧୪।
 ଛେଳି, ଗଧ ପାଦ ଧୂଳି ମାର୍ଜନର ରଜ,
 ଦେହରେ ଚାଜିଲେ ଲୁପ୍ତ ହୁଏ ତେଜ ଓଜ ।
 ଗୋ-ଧୂଳି ପଡ଼ିଲେ ଅଙ୍ଗେ ଉଷ୍ମ ଯାଏ ନାଶ,
 ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ ମନେ ଏହା ରଖିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ୧୫।
 ଶୁଣିଛୁ ପୁରାଣେ ବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରାବର ଚୋର,
 ସତସଙ୍ଗ ବଶୁ ହେଲେ ରକ୍ଷାକୁଳ ବର ।
 ସାଧୁ ସଙ୍ଗରୁ ଅଧିକ ନାହିଁ କିଛି ଭବେ,
 ପାଳିବୁ ଏହା ଯଦି ନ ପାଶୋରି ଲବେ । ୧୬।
 ଧନେ କିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣ ଅଟଇ ମହତ,
 ଶୁଣିଲୁ ଜନଙ୍କୁ ସଦା ଲେଖେ ଏ ଜଗତ ।

ବେଶରେ କି ପ୍ରୟୋଜନ ଗୁଣନାହିଁ ଯାର,
 ଧୂକ୍ ତା ଜନନୀ ଧୂକ୍ ଜନମ ତାହାର । ୭୭।
 ଖୁଣ୍ଟ ନଥିବା ମାନବ କୋଟିକେ ଗୋଟିଏ,
 ବହୁତ ଗୁଣରେ ଅଳ୍ପ ଖୁଣ ଲୁଚିଯାଏ ।
 ଗୁଣ ଭଲ ହୁଏ ଗୁଣୀଗଣ ସଂସର୍ଗରେ,
 ପବନ ଭାବେ ପବନ ! ରଖିବୁ ମନରେ । ୭୮।
 ଘରଛାଡ଼ି ପର ଆଗେ ନ କହିବୁ କେବେ,
 ସାର ମାତ୍ର ଅପମାନ ହୁଏ ଛାଡ଼ି ତେବେ ।
 ନ କହିବୁ କାରେ ପରିମାଣ ସଞ୍ଜୟର,
 କହିଲେ ଆପଦ ଥୁଆ ଜାଣିଥା କୁମର । ୭୯।
 ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଜନେ ଦାନ କରିବା ବିହତ,
 କର୍ମ କୁଣ୍ଠେ ଦାନ ଦେବା କେବେ ନୁହେଁ ହତ ।
 ଯା ଦେବୁ ତା ଗୁପ୍ତେ ଦେବୁ ନଜାଣିବେ କେହି,
 କି ଲଭ ସେଥିରୁ ନିଜେ ନିଜ ଟେକ କହି । ୮୦।
 ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ମନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟେ ନ ଆସଇ,
 ପାଇଥିଲେ ଅପମାନ ନକହିବୁ କାହିଁ ।
 ଶତମୁଖ ହୋଇ ପରେ ହୁଏ କ୍ଳେଶକର,
 ଗୁଡ଼ ଏ ନିୟମ ଭଲେ ପାଳିବୁ କୁମର । ୮୧।
 କେବେ କେବେ ଆସେ ସୁଖ କେବେ ଅବା ଦୁଃଖ,
 ଭୋଗିବାରେ ତାହା କେବେ ନହେବ ବିମୁଖ ।

ସୁଖରେ ନୋହୁବ ଭୋଳ ଦୁଃଖରେ ନା ତର,
 ମନେ ରଖ ଏହି ନୀତି ଅଟେ ପଣ୍ଡିତର । ୮୨।
 କି ଲେଡ଼ା ଏକରୁ ବେଶୀ ଲୁମାରୀ କୁମରେ,
 କଷଣି ଲଭେ ଜନକ ସୁଶିକ୍ଷା ଦାନରେ ।
 ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ଯେବେ ହେବେ ଅଶେଷ ତ,
 ଅନୁତାପାନଳେ ପିତା ହୁଅନ୍ତୁ ତାପିତ । ୮୩।
 ଜଳ ଭୂମି ବାତ ବନ କରଣ ପଥର,
 ଏ ସବୁରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମ ଅଧିକାର ।
 ବିଭୁଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଏହା ପ୍ରାଣୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣେ,
 ଅଧୀକାରେ କିପାଁ ବେଶୀ ରଖିଥିବ ଜଣେ । ୮୪।
 ରହୁଛି ଯେଉଁ ନିୟମ ଗମନା ଗମନେ,
 ମନେରଖି ସବୁରେ ତା ପାଳିବୁ ଯତନେ ।
 ବାମେ ଯିବୁ, ଶୁଙ୍ଖାଟକେ ଦେଲେ ତୁ ନଜର,
 ନ ଘଟିବ ଦୁର୍ଘଟଣା କେବେରେ କୁମର । ୮୫।
 ବାଟେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ କେବେ ନକର ଆହାର,
 ନ ଗାଇବୁ ଗୀତ ତାହା ଲୋକେ ଅସୁନ୍ଦର ।
 ଜହ୍ନ ଆଳୁଅରେ କେବେ ନ ପଡ଼ିବୁ ମାଠ,
 ଆଗେ ନରହ କୁଠାରେ କାଟୁଥିଲେ କାଠ । ୮୬।
 ଏକା ହୋଇ କେବେ ନଈ ପାର ହେବୁ ନାହିଁ,
 ବନପଥେ ଏକା ଯିବା କେବେ ନ ଯୋଗାଇ ।

ନ ଯିବୁ ଏକାକୀ ଯହିଁ ନାହିଁ ପରିଚୟ,
କେବେ କେବେ ଘଟିଥାଏ ଆପଦ ନିଶ୍ଚୟ । ୮୭

ଦୁଷ୍ଟରୀ କାହୁଁ କିଏ ଥିଲେ ତୋ ନଜରେ,
ଛଡ଼ାଇବୁ ମନ୍ଦଗୁଣ ବୁଝାଇ ତାହାରେ ।
ଦୋଷେ ଧରାଗଲେ ତାର ସାହା ହେବୁ ନାହିଁ,
ଏ ନୀତି ପାଳିବୁ ଦୋଷୀ-ସୁଦୃଢ଼୍ୟାଣ ପାଇଁ । ୮୮

ସାମାନ୍ୟ ଅକ୍ଷୁଣ, କିନ୍ତୁ ଗଜେ କରେ ବଣ,
ଲଗୁଡ଼ ଆୟତ୍ତେ ଆଣେ ପଶୁକୁ ଅବଶ୍ୟ ।
ବନ୍ଧୁ ହେବୀ ସୁଚରଣ ଯଦି ଲଭେ ଦୋଷୀ,
ତା ଉଦ୍ଧାରେ କାହୁଁ କେବେ ନୋହିବୁ ଲଳସୀ । ୮୯

ଗୁଜର ରଖିବା ଆଗୁଁ ଜାଣିଥା କୁମର,
ଗୋପନେ ସନ୍ଧାନ ନେବୁ ଗୁଣ ଦୁର୍ଗୁଣର ।
ଭୂତ୍ୟସରେ ଘର ଘର କଦାପି ନଦେବୁ,
ଅନ୍ୟଥା ପକ୍ଷରେ ଅନୁତାପେ ଘାରିହେବୁ । ୯୦

ଆଉସବୁ ନୂଆ କଲେ ଦଶିବ ସୁନ୍ଦର,
ନ କାହିଁବୁ ଘରୁ କେବେ ପୁରୁଣା ଗୁଜର ।
କଲେ ତାହା ଘରଛାଡ଼ି ପଦାରେ ରଟିବ,
ମନ ଜାଣି ନୂଆ ଭୂତ୍ୟ ସେବା ନ କରିବ । ୯୧

ପଣ ପାଇ ତା ଉତ୍ତର ନ ଦିଏ ଯେ ଗଢ଼େ,
 ବାର୍ତ୍ତା ବୁଢ଼ା ବୋଲି ତାକୁ ବୋଲନ୍ତି ସରବେ ।
 ଦେଇ ପଣ ନପାଇଲେ ଉତ୍ତରୁ ତାହାର,
 କି ଭାବ ଆସେ ତୋ ହୃଦୟ କର ତୁ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୨
 ସୁଲକ୍ଷଣ ନାରୀ ଯୋଗୁଁ ସୁନା ହୁଏ ଘର,
 ଅଲକ୍ଷଣ ନାରୀ ଯାର ସରେ ତା ସଂସାର ।
 ଶିକ୍ଷିତା ହୋଇଲେ ନାରୀ ନୁହେଁ ଅଲକ୍ଷଣୀ,
 ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ତେଣୁ ଜାଗ୍ରତ ଧରଣୀ । ୧୩
 ସ୍ୱର୍ଗ ସେହି ଘର ଯହିଁ ନାରୀର ସମ୍ମାନ,
 ଉପେକ୍ଷିତା ଯହିଁ ତାକୁ ମଣରେ ଶୁଣାନ ।
 ନ ବହିଷ୍କୃତ ଦିନେ ହେଲେ ନାରୀପ୍ରତି ରେଷ,
 ଅନ୍ୟଥା ଉପୁଜେ ତହିଁ ବାରୁ ଅତି ଦୋଷ । ୧୪
 ନ ପଡ଼ଇ ଜଣା ନାରୀ ରୀତି ସମ୍ପଦରେ,
 ମିଳେ କିନ୍ତୁ ପରିଚୟ ବିଭବ ନାଶରେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରା ସୈବ୍ୟା ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ସମ ଶ୍ରେଷ୍ଠା ନାରୀ,
 ବିତ୍ତ ସମ୍ପଦ ସୁଖେ ପତି ରହନ୍ତି ଆଦର । ୧୫
 ଚର ନୁହଇ ଏ ଜୀବ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟିକ,
 ଯଶ ଅପଯଶ କିନ୍ତୁ ଜୀବନ୍ତ ରହବ ।
 ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର, ରାମ, କୃଷ୍ଣ ନାହାନ୍ତି ଜଗତେ,
 ହୁଏ ପ୍ରଶଂସିତ ତାଙ୍କ କାର୍ତ୍ତବୀ ବହୁମତେ । ୧୬

କ୍ଳେଶଲେ ଭବନାଦପ ବିଚାର କୁଠାରେ,
 ବୈରାଗ୍ୟ ରୂପ ସୁଜ୍ଞାନ ନର ଲଭ କରେ ।
 ତଦଅନ୍ତେ ମୋକ୍ଷପଦ ପ୍ରାପତ ହୁଅଇ,
 ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ବକ୍ତ୍ର ନାଦେ ବେଦ ଉଚ୍ଚାରଇ । ୧୬।

ନିଜର ଶରୀର ଗଣା ହୁଏ ନରକରେ,
 ସରଗ ତାହା, ଆସକ୍ତ ନଥାଏ ଯହିଁରେ ।
 ଅହିଂସା ବଳରେ ସେହି ସ୍ୱର୍ଗ ହୁଏ ଲଭ,
 ହିଁସ୍ରକ ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଅଟଇ ଦୁର୍ଲଭ । ୧୭।

ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ରରେ ଲେଖା ସେହି ସଦା ଯେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ,
 ଦରିଦ୍ର ସେ, ଆଏ ଯାର ବହୁ ଲଭେ ଇଚ୍ଛା ।
 ଉଦ୍ୟମ ହୀନ ହୋଇଲେ କିଛି ଆଉ ମରେ,
 ଆଶା ନାହିଁ ଯାର, ସେହି ଅମୃତେ ବିହରେ । ୧୮।

ପବିତ୍ର ! ପବିତ୍ର ମନେ ବିଭୂପଦେ ଧ୍ୟାୟୀ,
 କରତୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦେଶ ଦଶ ହୃତ ପାଇଁ ।
 ହେବତୋ ଦୁଃଖିନୀ ମାତା ଆନନ୍ଦ ବର୍ଦ୍ଧନ,
 ଏ ନୀତି ଶତକ ଭଲେ କଲେ ତୁ ପାଳନ ୧୦୦।

